

НОДАВЛАТ ОЛИЙ ТАЪЛИМ МУАССАСАСИЛАРИДА ЎҚУВ МАШҒУЛОТЛАРИНИ ЗАМОНАВИЙ ТАШКИЛ ҚИЛИШ

Худойбердиев Абдумалик
СамИСИ, мустақил тадқиқотчи
Эрназаров Алишер Эргашевични

Замонавий ва жадал ривожланаётган соҳада сифатли таълим олишни истаган талабалар орасида замонавий нодавлат университетлар тобора оммалашиб бормоқда. Талабаларга нафақат назарий билимларни, балки замонавий дунёда муваффақиятли мартаба учун зарур бўлган амалий кўникмаларни ҳам эгаллаш имконини берувчи ўқув курсларини ташкил этиш нодавлат университетларни ривожлантиришнинг асосий йўналишларидан биридир.

Шу борада Ўзбекистон Республикаси Президентининг 08.10.2019 йилдаги ПФ-5847-сонли Фармонида “Ўзбекистон Республикаси олий таълим тизимини 2030 йилгача ривожлантириш концепцияси”да “олий таълим соҳасида давлат-хусусий шерикликни ривожлантириш, ҳудудларда давлат ва нодавлат олий таълим муассасалари фаолиятини ташкил этиш асосида олий таълим билан қамров даражасини 50 фоиздан ошириш, соҳада соғлом рақобат муҳитини яратиш” ва “Ўзбекистон олий таълим тизимини Марказий Осиёда халқаро таълим дастурларини амалга оширувчи «хаб»га айлантириш” каби масалалар айтиб ўтилган.

Нодавлат университетларнинг асосий афзалликларидан бири уларнинг мослашувчанлиги ва талабаларнинг ўзгарувчан эҳтиёжларига мослашишидир. Улар меҳнат бозоридаги ўзгаришларга тезда жавоб бера олади ва замонавий иш берувчилар талабларига жавоб берадиган замонавий ўқув дастурларини таклиф қилади. Бунинг ёрдамида талабалар меҳнат бозорида муваффақиятга эришишга ёрдам берадиган замонавий билим ва кўникмаларга эга бўлишлари мумкин. Нодавлат университетларнинг яна бир муҳим афзаллиги уларнинг етакчи корхона ва компаниялар билан ҳамкорлигидир. Бунинг самарасида талабалар университетнинг ҳамкор корхоналарида ишлаб чиқариш амалиёти ва амалиёт ўташ имкониятига эга бўлиб, улар қимматли иш тажрибасига эга бўлиб, касб маҳоратини мустаҳкамлашга хизмат қилмоқда. Бундан ташқари, нодавлат олий ўқув юртлари талабаларга ўзлари учун қулай бўлган исталган вақтда ва исталган жойда таълим олиш имконини берувчи масофавий таълим ва онлайн курсларни фаол ривожлантирмоқда. Бу, айниқса, кўплаб талабалар университет дарсларига бориш имконияти чекланган бўлиши мумкин бўлган замонавий дунёда тўғри келади.

Бугунги кунда таълим тизимини ислоҳ қилиш, унга ривожланган мамлакатларнинг илғор технологияларини жорий этиш, миллий кадриятларимизни сингдирган ҳолда бу технологиялар асосида ўқув машғулотларини замонавий ташкил этиш ва ўтказиш ишлари муҳим ҳисобланади.

Шу орқали талабаларнинг мустақил фикрлаш ҳамда ижодий қобилиятларини ривожлантириш мақсадга мувофиқдир. Тайёрланаётган кадрларнинг бу сифатларини ривожлантириш таълим тизимининг муҳим вазифаларидан биридир. Чунки, фақат мустақил фикрлаш қобилиятига эга бўлган шахсгина ўз муаммоларига ечим топа олади, жамиятда ўз мавқеига эга бўлади.

Шундай экан, ҳар бир педагог турли маслаҳат, тавсия, топшириқ ва янги маълумотларни бераётганда, ўқув машғулотларини илғор технологиялар асосида ташкил этиш, текшириш ҳамда бажариш ишларига аълоҳида эътибор қаратиши лозим.

Бундай машғулотларни назарий ва амалий жиҳатдан ташкил этиш ва ўтказиш чуқур билим ҳамда юксак маҳоратни талаб этади.

Агар талабаларни ўқув материалларидан муҳимини ажратиб олиш, далилларни тўғри баҳолаш, таҳлил қилиш ҳамда амалиётда қўллаш олишга ўргатсак, шундагина ўқув машғулотлари натижаси самарали бўлади.

Замонавий нодавлат университетлари талабаларнинг ўқишини янада самаралироқ таъминлаш учун ўқув жараёнини ташкил этишнинг янги усулларига тобора кўпроқ мурожаат қилмоқда. Самарали ўқитиш усуллари таълим сифатини оширишга, ўқувчиларнинг мотивациясини оширишга ва ўқув фаолиятини яхшилашга ёрдам беради. Бунда нодавлат университетларида фаол таълим, масофавий таълим, лойиҳа асосида ўқитиш, муаммоли таълим ва бошқалар каби замонавий ўқитиш усулларидан тобора кўпроқ фойдаланилмоқда. Ушбу усуллар талабаларга нафақат дарсликлардан, балки амалий тажрибадан ҳам билим олиш имконини беради ҳамда амалиётда қўллаш ва танқидий фикрлашни ривожлантиришга ҳам сабаб бўлади.

Бундан ташқари, замонавий нодавлат университетлари ўқув жараёнида ахборот технологияларидан тобора кўпроқ фойдаланмоқда. Онлайн курслар, вебинарлар, электрон дарсликлар ва бошқалар талабаларга қулай форматда, исталган қулай вақтда билим олишга ёрдам бериш имкониятларини яратмоқда. Бу, шунингдек, таълим сифати ва унинг қулайлигини оширишга ёрдам беради.

Нодавлат университетларининг асосий тамойилларидан бири таълимни индивидуаллаштиришдир. Демак, ўқув дастурлари ва методлари ҳар бир ўқувчининг индивидуал эҳтиёжлари ва қобилиятига мослаштирилган ҳолда олиб борилиши мақсадга мувофиқ бўлади. Ушбу ёндашув ўқув дастурини янада мослашувчан ва индивидуал талабага мослаштиришга имкон беради, бу эса самарали ўрганиш ва яхши натижаларга эришишга ёрдам беради. Замонавий нодавлат университетларининг яна бир муҳим жиҳати замонавий таълим технологияларидан фойдаланишдир. Университетлар маъруза ва семинарлар каби таълимнинг анъанавий шакллари билан бир қаторда виртуал реаллик, мобил иловалар, онлайн тест ва бошқа кўплаб энг янги технологияларни ўз амалиётига фаол жорий этмоқда. Бу талабалар учун ўрганишни янада интерактив, қизиқарли ва очик қилади. Нодавлат университетлари ҳам ўз талабаларига муваффақиятли мартаба учун зарур бўлган амалий кўникма ва тажрибалар билан таъминлаш мақсадида корхоналар ва иш берувчилар билан ҳамкорликни фаол ривожлантирмоқда. Доимий равишда ишлаб чиқариш амалиётлари, маҳорат дарслари, компаниялар билан биргаликда лойиҳалар – буларнинг барчаси

битирувчиларнинг рақобатбардошлигини ошириш ва уларнинг меҳнат бозорига муваффақиятли интеграциялашувига хизмат қилмоқда.

Нодавлат олий ўқув юртларида таълим курсларини замонавий ташкил этиш анъанавий таълим моделидан фарқ қилади. Улар янада мослашувчан ва индивидуаллаштирилган ўқув дастурларини таклиф қиладилар, шунингдек, амалий кўникмалар ва замонавий технологияларни таъкидлайдилар. Нодавлат университетлар талабаларга муваффақиятли мартаба учун зарур бўлган тегишли билим ва кўникмаларга эга бўлишларини таъминлаш учун кўпинча компаниялар ва корхоналар билан ҳамкорлик қилади. Шунингдек, улар талабаларнинг дунёқарашини кенгайтириш ва хорижда иш тажрибасига эга бўлишларига ёрдам бериш учун тез-тез халқаро алмашинув ва амалиётларни ташкил қилади. Бундан ташқари, нодавлат университетлар талабалар учун таълимни янада қулай ва қулай қилиш мақсадида онлайн таълим, интерфаол курслар ва рақамли воситалар каби замонавий таълим технологияларидан фаол фойдаланмоқда. Шунингдек, улар замонавий таълимнинг муҳим йўналиши бўлган ўқувчиларда ижодкорлик, мустақиллик ва танқидий фикрлашни ривожлантиришга ёрдам беради.

Нодавлат олий ўқув юртлари ҳам халқаро ҳамкорликни ривожлантириш, талабалар ва ўқитувчилар алмашинувини ривожлантириш борасида фаол иш олиб бормоқда. Талабалар учун бу халқаро таълим муҳитига шўнғиш, маданий тажрибасини бойитиш ва чет тилларида ўқиш имкониятини беради. Бундай тажриба, шунингдек, профессионал уфқларни кенгайтириш ва жаҳон меҳнат бозорида рақобатбардошликни оширишга ёрдам беради.

Таълим сифати ва академик обрўсининг ўсишини таъминлаш учун замонавий нодавлат университетлар аккредитация жараёнларида ва таълим сифатини баҳолаш дастурида фаол иштирок этмоқда. Бу университетларга нафақат ўқитиш сифати даражасини тасдиқлаш, балки замонавий стандартлар ва талабларга риоя қилган ҳолда ўз услуб ва дастурларини доимий равишда такомиллаштириш имконини беради.

Нодавлат олий ўқув юртларида ўқув машғулотларини замонавий ташкил этиш методикаси талабаларнинг билим олиши учун самарали шароитлар яратиш, уларни ўқув жараёнига максимал даражада жалб этиш ва умуман таълим жараёнини такомиллаштиришга қаратилган. Замонавий нодавлат университетлар илғор таълим усуллари, технологияларидан фойдаланган ҳолда талабаларнинг билим олиши учун энг қулай ва рағбатлантирувчи шарт-шароитларни яратишга интилади ва бизнес соҳаси билан ҳамкорлик қилади. Буларнинг барчаси таълим сифатини ошириш, малакали мутахассислар тайёрлаш ва умуман таълим муҳитини яхшилашга хизмат қилмоқда.

Ниҳоят, замонавий нодавлат университетларни ривожлантиришда илмий муассасалар, олимлар билан ҳамкорлик ҳам муҳим ўрин тутади. Кўшма тадқиқотлар, лойиҳалар ва нашрлар инновацион таълим муҳитини яратиш, илмий базани бойитиш ва таълим ва билим маркази сифатидаги нуфузини оширишга хизмат қилмоқда. Замонавий нодавлат университетлар талабаларга замонавий дунёга муваффақиятли мослашишга ва ўз мартаба мақсадларига эришишга ёрдам берадиган замонавий ва инновацион таълим дастурларини таклиф қилишга интилади.

Шундай қилиб, нодавлат университетларида таълим курсларини замонавий ташкил этиш талабаларга замонавий дунёда муваффақиятли мартаба учун тегишли билим ва кўникмаларга эга бўлиш имконини берувчи таълимнинг самарали ва инновацион ёндашувидир.

Фойдаланилган адабиётлар

1. Антипова М.В. Формы организации обучения– М.: МарГТУ, 2011.-16 с.
2. Зайцев В.С. Современные педагогические технологии: учебное пособие. -Книга 1. -Челябинск, ЧГПУ, 2012-411с
3. Зарецкая С.И. Виртуальное обучение: проблемы и перспективы. Дистанционное обучение в современном мире. М.: Педагогика, 2002. -С.51-99
4. Карпова Е.И. Дистанционные обучающие технологии в гуманитарном образовании взрослых. / Высшее образование сегодня– М., 2007.
5. ЭРНАЗАРОВ, А. Э. (2024). ТАЛАБАЛАРНИ БИЛИМ, КЎНИКМА ВА МАЛАКАЛАРИНИ ШАКЛЛАНТИРИШ МЕТОДЛАРИ. *Miasto Przyszłości*, 45, 688-692.
6. ERNAZAROV, A. E. (2024). KNOWLEDGE, SKILLS AND SKILLS OF STUDENTS METHODS OF FORMATION. *American Journal of Language, Literacy and Learning in STEM Education* (2993-2769), 2(2), 415-418.
7. ЭРНАЗАРОВ, А. Э. (2024). ОТМлар ўқув машғулотларида замонавий педагогик технологиялар. *TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI*, 4(2), 361-366.
8. Эрназаров, А. Э. (2024). ТАЪЛИМ ЖАРАЁНИДА ИНТЕЛЛЕКТУАЛ РИВОЖЛАНГАН ЁШЛАРНИ ТАЙЁРЛАШНИНГ ЗАРУРИЯТИ. *Journal of marketing, business and management*, 2(10), 29-36.
9. Ernazarov, A. (2024). FORM AND CONTENT OF ORGANIZING INDEPENDENT EDUCATION IN TRAINING LESSONS. *EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION*, 4(2), 174-179.
10. ERNAZAROV, A. E. (2024). Modern pedagogic technologies in training sessions of HEIs. *Information Horizons: American Journal of Library and Information Science Innovation* (2993-2777), 2(2), 11-14.

